

Ye ke kanegelo ya Mulalo Doyoyo, Mohlami le Ramahlale wa Afrika Borwa.

Bahlami ke batho bao ba naganago le go hlama dilo ka moka tše difsa.

Mulalo o šomiša Saense le Theknolotši go hlola ditšweletšwa tšeo di thušago batho le tikologo.

“Ke nyaka go le botšša ka Moentšeneere yoo a ilego a ba mohlami wa go tuma. O belegetšwe motsaneng wa Vondwe,” Morutišigadi Mary a thoma ka go realo.

“Morutišigadi, na Vondwe ke mo kae?” Lulama a botšišša.

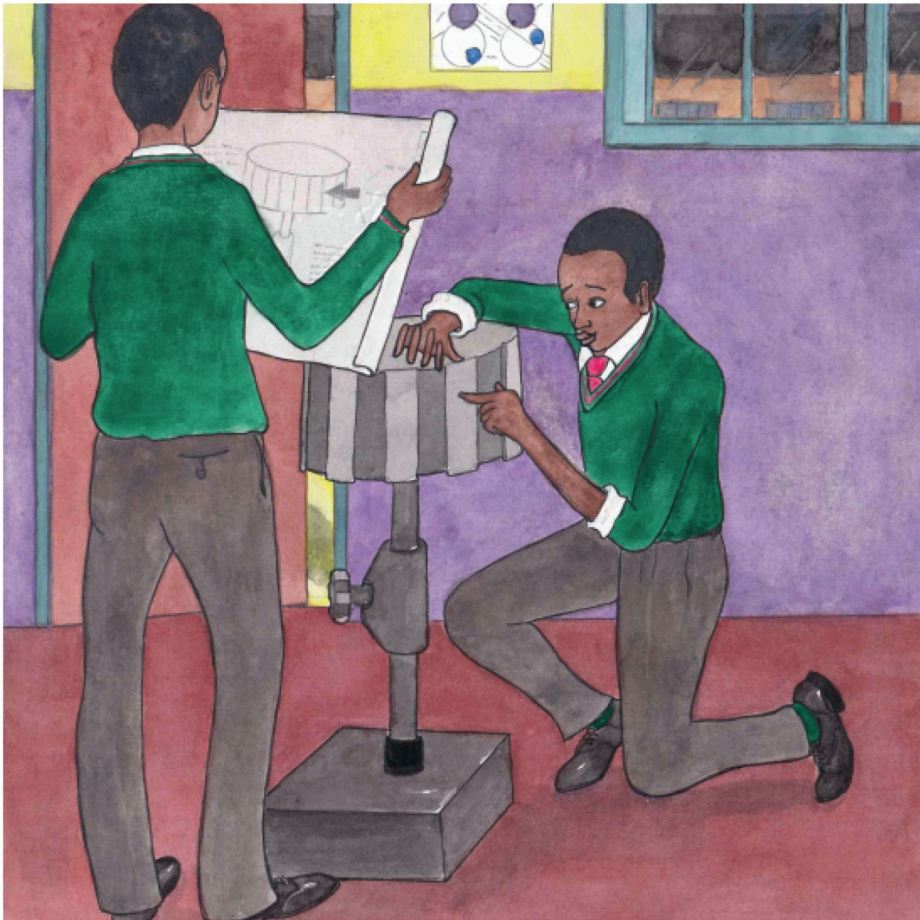
“Vondwe ke motse wa magaeng Profenseng ya Limpopo,” morutišigadi a araba.

“Mulalo Doyoyo o belegwe ka ngwaga wa 1970. Na lena le be le le kae ka 1970?” Morutišigadi Mary a botšiša.

“Re be re se gona ka 1970, morutišigadi,” Jack a araba a bile a sega.

“Mulalo o thomile sekolo poraemaring ya Vondwe ka 1977,” morutišigadi a tšwela pele.”

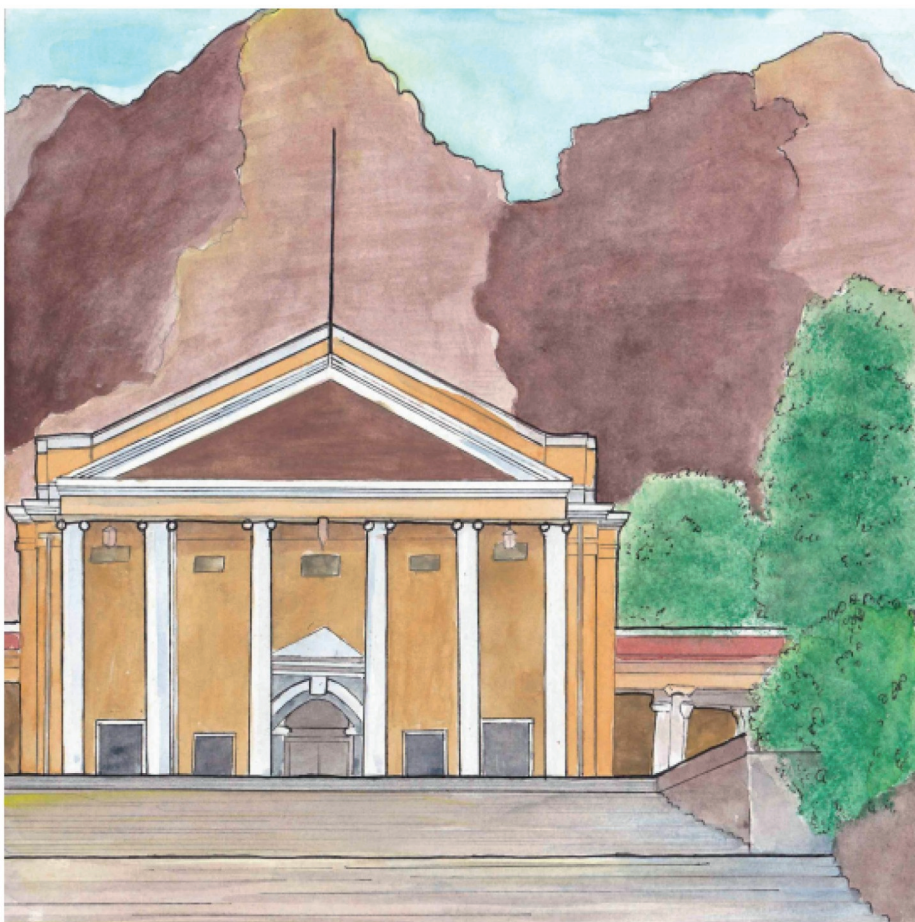

“Ge a eya sekolong se se phagamego sa Mbilwi, o ile a thoma go ba le lerato la Saense le Entšeneere,” Morutišigadi Mary a realo.

“Na Boentšeneere ke eng?” a botšiša.

“Ke Saense le Theknolotši di kopantšwe,” Nkoka a araba.

“Ke go dira metšhene, meago le dilo tše dingwe,” Kulani a fetola.

“Bobedi bja lena le nepile. Baentšeneere ba akanyetša le go hlama metšhene, dilo le dibopego. Ba šomiša Saense le Theknolotši,” Morutišigadi a realo.

“Morago ga go fetša dithuto sekolong se se phagamego sa Mbilwi, Mulalo o ile a thopa thekgo ya mašeleng gore a yo ithutela Boentšeneere Yunibesithing ya Kapa,” a tšwela pele.

“Ge a le yunibesithi, Mulalo o ile a thoma mokgatlo wa go bitšwa Temescial.

Temescial e emetše: *Technology, Medicine and Science for All.*”

Temescial e hlohleletša baswa go ithuta Saense, Theknolotši, Boentšeneere le Mmetse.

Re tla utolla tše ntši ka taba ye ka morago.”

“Morago ga go hwetša tikrii ya gagwe ya mathomo, Mulalo o ile a ya Amerika. O be a ithuta le go ruta diyunibesithing tša gona fao.

O ratile Saense le Mmetse. Na Mmetse ke eng?”
Morutišigadi Mary a botšiša.

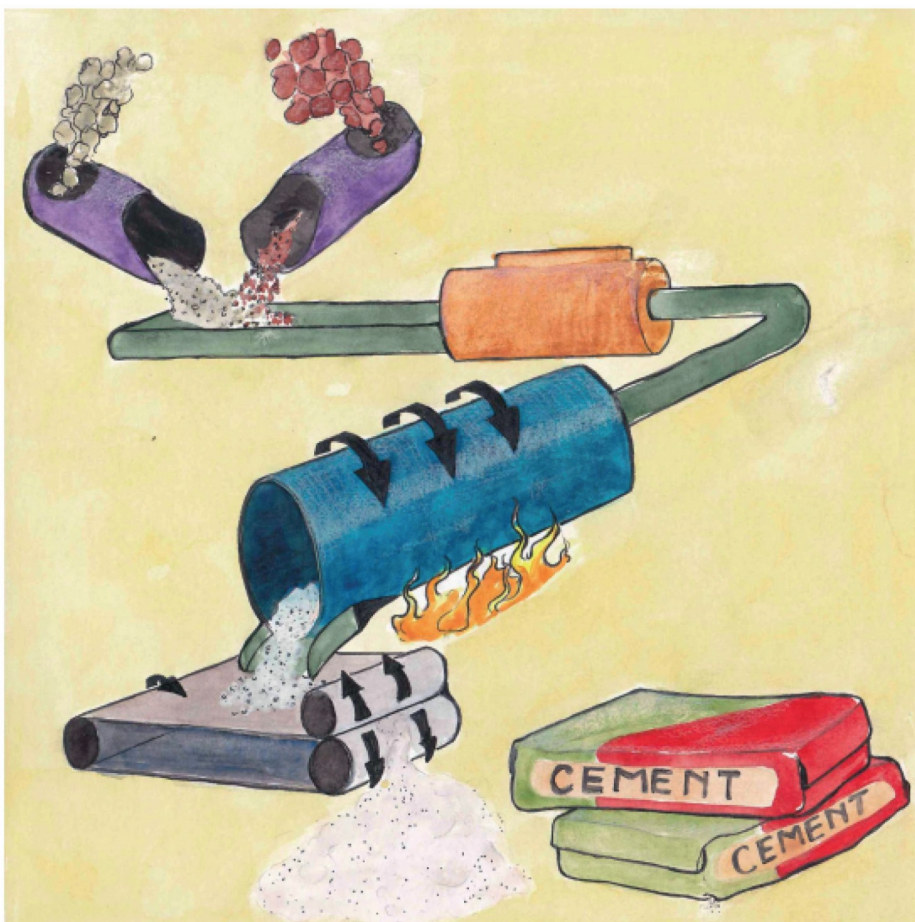
“Thuto ya dipalo, dibopego le dipatrone,” Akani a realo.

“Ke nnete, Akani,” Morutišigadi a realo.

A tšwela pele ka kanegelo ya gagwe.

“Mulalo o na le lengwalo la bongaka. O hweditše tikrii ya dithuto tša godimo, PhD. Ka morago ga go humana lengwalo le, o bitšwa ngaka. Ke setsebi lefapheng la gagwe la Boentšeneere.”

“Bjale, pele ke go botša ka dilo tšeo Mulalo a di hlamilego, e reng ke le gopotše ka sedirišwa sa go aga seo se bitšwago samente,” Morutišigadi a realo.

“Samente e na le maswika a laeme. E šomišwa go dira meago ye mentši.

Leswika le a epšwa, la šilwa ya ba lerole ke moka la fišwa go dira samente.”

“Barutwana, Mulalo o hlamile sedirišwa sa go aga seo se se nago leswika. Se šomiša molora le dilo tše dingwe tša go lahlwa.

Seo se ra go re, go a kgonagala go dira samente ka ntle le go šomiša leswika la laeme go tšwa mmung. Tikologo ga e senywe.”

“Mulalo o hlamile motšhene wa go dira ditena woo o sa hlokego meetse a mantši le mohlagase. Meetse a a hlokwa!”

“Ga se ra swanela go tlogela dipompi di bulegile meetse a ela,” Jack a realo.

“Ke nnete, yo mongwe le yo mongwe o na le maikarabelo a go boloka meetse,” Lulama a fetola.

“Ke fetša kanegelo ya ka ka ditaba tša sethuthuthu seo se matlafaditšwego ke *hydrogen*. Sethuthuthu seo se bitšwa ‘Ahifambeni.’ Sona se hlamilwe ke Mulalo le banyakišiši ba bangwe,” Morutišigadi a realo.

“Sethuthuthu sa hydrogen, bjoo ke bohlale bja go fetiša!” Kulani a realo.

“Ahifambeni! A re yeng!” Nkoka a realo.

“Ee! A re yeng re yo ithutela Boentšeneere gomme re hlame dilo tše bohlale,” Kulani a realo.

“A re šomišeng Saense le Theknolotši go rarolla mathata gomme re thabe!” Nkoka a realo.

“Ke tsebile gore kanegelo ya Mulalo e tla go hlohleletša!” Morutišigadi Mary a realo a bile a myemyela.

—Dipotšišo

1. Na o nyaka go ithutela eng? Ke ka lebaka la eng o nyaka go ithutela seo?
2. Na o nagana gore ke ka lebaka la eng Mulalo a ile a ba le lerato la Saense le Boentšeneere?
3. Nyakišiša tše ntši ka mehuta ya go fapafapana ya Boentšeneere.
4. Nyakišiša tše ntši ka bahlami ba Maafrika.

—Dipuku tšeo di lego mo tlhahlamanong ye

- Andile Mji
- Asnath Mahapa
- Bongani Mayosi
- Charlotte Maxeke
- Mmantsane Moche Diale
- Mulalo Doyoyo
- Tebello Nyokong
- Tshilidzi Marwala

Kanegelo ye e hlamilwe le go ngwalwa ka polelo ya Xitsonga, e le karolo ya didirišwa tša go bala tša projeke ya Zenex Ulwazi Lwethu ya 2020.